

Elfriede Jelinek, *Die Klavierspielerin*

Copyright © 1983 by Rowohlt Verlag GmbH, Reinbek bei Hamburg

© 2004, 2012, by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: colaj Shutterstock

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4 ; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României :

JELINEK, ELFRIEDE

Pianista / Elfriede Jelinek; trad. din lb. germană de
Nora Iuga. – Iași : Polirom, 2012

ISBN print: 978-973-46-2654-0

ISBN ePub: 978-973-46-2726-4

ISBN PDF: 978-973-46-2727-1

I. Iuga, Nora (trad.)

821.112.2(436)-31=135.1

Printed in ROMANIA

ELFRIEDE
JELINEK
Pianista

Traducere din limba germană
de Nora Iuga

POLIROM
2012

Erika vrea acasă. Erika vrea acasă. Erika vrea acasă. Îi dă un sfat înțelept: Duceți-vă să vă plimbați prin Viena, oriunde vă poartă pașii, și respirați adânc. Pe urmă așezați-vă la pian și cîntați Schubert, dar de data asta corect!

Și acum chiar am să plec; Walter Klemmer își smulge cu furie teancul de note și își regizează o ieșire à la Joseph Kainz, doar că nu-l privesc atîția oameni. Interpretează, în același timp, și rolul spectatorilor. Starul și publicul în aceeași persoană. Și, pe deasupra, și aplauzele frenetice. Ajuns afară, Klemmer își lasă părul blond să-i fluture în vînt, năvălește în WC-ul pentru bărbați, unde dă drumul la robinet și curge pe jos cam o jumătate de litru de apă, dar pentru corpul lui, deprins cu mediul acvatic, nu e cine știe ce. Apoi își aruncă pe față valuri întregi de apă de izvor, provenind tocmai din regiunea muntoasă Hochschwab. Apa se sfirșește pe obrazul lui Klemmer. Tot ce e frumos tîrăsc în noroi, își spune el. Face risipă de vestita apă vieneză devenită, între timp, cam toxică, se freacă bine, consumîndu-și energia pe care nu și-a putut-o folosi altfel. Mai ia și săpun verde de brad din recipient de cîteva ori și încă, și încă. Stropește și face gargară. O ia de la capăt cu spălatul, își agită mîinile prin aer și-și udă părul. Scoate sunete inventate de el, artificiale, care nu semnifică nimic concret. Pentru că suferă din dragoste. Din acest motiv își pocnește degetele și-și trosnește articulațiile. Maltratează cu virful pantofului ten-cuiala de sub fereastra mată, fără să reușească să scoată din el ceea ce e ținut sub cheie. Doar cîteva stropi țîșnesc afară, dar restul rămîne în recipientul propriu și rîncezește pentru că nu a putut să ajungă la portul de destinație. Da, nu mai există nici un dubiu, Walter Klemmer e îndrăgostit. Ce-i drept, nu pentru prima dată, dar nici pentru ultima. În orice caz, dragostea nu îi este împărtășită. Sentimentele lui rămîn fără răspuns. Asta îl scîrbește și, ca dovadă, își scuipă flegma, plesnind-o, cu zgomot, de pereții chiuvetei. Iată placenta dragostei lui Klemmer. Strînge atît de tare robinetul, încît următorul client la chiuvetă

nu-l va mai putea deschide, exceptînd cazul că ar fi pianist și ar avea încheieturi și degete de oțel. Pentru că nu a spălat acolo, restul de flegmă din scuipatul lui Klemmer atîrnă pe orificiul de scurgere – cine privește cu atenție îl vede.

Chiar în clipa aceea, un coleg de la pian năvălește înăuntru, palid ca un mort, ieșit direct de la examenul de treaptă și dă buzna într-una din cabine ca să vomite în closet. Scena are violența unui cataclism. Corpul lui pare bîntuit de un cutremur; multe s-au și prăbușit, inclusiv speranța într-un apropiat examen de maturitate. Candidatul la examen a fost nevoit să-și rețină emoția, pentru că domnul director a asistat la examen. Acum, această emoție își cere dreptul să se manifeste, vrea la closet. Candidatul a ratat exercițiul pentru claviatura superioară, oricum îl începuse într-un tempo dublu, la care nu poate rezista nici un om, nici chiar Chopin. Klemmer privește cu dispreț ușa closetului, după care colegul lui lupta acum cu diareea. Un pianist dominat atît de tare de factorul fiziologic nu poate să realizeze nimic remarcabil în arta interpretării instrumentale. Cu siguranță că privește muzica doar ca meserie și dramatizează inutil, dacă una din cele zece meserii ale sale dă greș. Klemmer a depășit această treaptă, el nu mai dă importanță decît conținutului de adevăr interior al piesei respective. La sforzando-urile din sonatele pentru pian de Beethoven, de pildă, în cazul lui, nu mai e nimic de discutat, pentru că acestea se realizează mai mult sugerîndu-i-le ascultătorului, decît executîndu-le. Klemmer ar putea să peroreze ore în șir despre plurivalența spirituală a unei piese muzicale, care este atît de aproape încît o poți atinge cu mîna, numai că această performanță nu le este accesibilă decît celor curajoși. Importante sînt mesajul și sentimentul și nu simpla construcție. Își ridică servieta cu note și, pentru a-și întări teoria, o lasă să cadă cu forță pe chiuveta de porțelan. Vrea să-și stoarcă ultimul rest de energie, dacă a mai rămas ceva în el. Dar Klemmer e gol pe dinăuntru, după cum constată singur. S-a cheltuit pînă la ultima fibră

pentru această femeie, gîndește tînărul cu vorbele unui roman celebru. A făcut tot ce i-a stat în putință. Acum trebuie să aștept, spune el. I-a dăruit partea lui cea mai bună, s-a dăruit în întregime. Ba chiar s-a interpretat pe sine, în repetate rînduri. Acum nu-și mai dorește decît un singur lucru. Un sfîrșit de săptămînă de tras virtos la padelă, ca după aceea să știe din nou ce are de făcut. Probabil că Erika este prea veștejită ca să-l poată înțelege. Ea nu-l înțelege decît pe părți, nu poate cuprinde întregul.

Cel căzut la exercițiul pentru claviatura superioară iese din cabină și, arătîndu-i oglinzii o imagine mai consolată, își aranjează freza cu un gest din cap; ultima corectură pentru a netezi ceea ce mîinile sale n-au putut să facă. Walter Klemmer se gîndește, consolată la rîndul său, că și profesoara sa își ratase cariera, apoi scuișcă ca să se audă, ultima spumă de pe urma uraganului său interior, pe podea. Colegul pianist privește dezaprobat pentru că este învățat de acasă cu ordinea. Arta și ordinea, rudele învrăjbite. Klemmer rupe cu patimă zeci de șervețele de hîrtie din suportul metalic, le mototolește într-un șomoioș și le aruncă la un milimetru de pubelă, o lovitură care a nimerit alături, considerată prea ușoară de colegul lui în ale renunțării. Țasta se sperie acum a doua oară pentru irosirea bunurilor aparținînd orașului Viena. Sigur că provine dintr-o familie veche de mic-burghezi și va fi nevoit să se întoarcă tot acolo, dacă nu trece examenul în sesiunea următoare. Atunci părinții n-o să-i mai plătească întreținerea. O să fie obligat să treacă de la o profesie „artist” la una „comerciant”, cum se va menționa și în anunțul matrimonial pe care îl va da la ziar. Soția și copiii vor trebui să plătească pentru asta și așa reintră toate în rosturile lor. Degetele roșii de ger ca niște cîrnăciori, obligate adesea să servească în magazin, se îndoie ca ghearele păsărilor de pradă doar la gîndul unei asemenea perspective.

Walter Klemmer își așază cu luciditate inima în cap și triază pe rînd femeile pe care le-a avut, ca apoi să se debaraseze de ele la prețuri derizorii. Le-a

oferit explicații amănunțite, nu a făcut rabat de la asta, chiar și rănile trebuiau să învețe să privească adevărul în față. Când bărbatului i se face chef de ducă, pleacă și fără o vorbă. Antenele femeii se agită nervos în aer ca niște senzori – doar femeia e o ființă senzitivă. La ea nu domină rațiunea, ceea ce se poate constata și din felul cum interpretează la pian. Femeia se mulțumește, de cele mai multe ori, să-ți dea doar impresia că se pricepe, consideră că asta e de ajuns, Klemmer, în schimb, e un bărbat care pune temei în tot ce face.

Walter Klemmer nu poate tăgădui că-și pusese în gând să-i facă felul profesoarei lui. Vrea cu orice preț s-o cucerească. Numai la gândul că această iubire i-ar putea rămâne nerăsplătită, calcă în picioare ca un elefant două dale albe de ceramică. Curînd va țîșni afară de la toaletă, ca expresul de Arlberg din tunelul cu același nume, într-un peisaj hibernal dominat de rațiune. Acest peisaj este rece și pentru că Erika Kohut nu a aprins nici o luminică acolo. Klemmer o sfătuiește pe această femeie să reflecteze serios la posibilitățile ei limitate. Iată că un tînăr și-a pierdut, tocmai acum, mințile după ea. Cîteodată baza teoretică dintre ei este prezentă, apoi această bază e brusc dată la o parte și Klemmer se pomenește singur în caiacul lui.

Pe coridorul Conservatorului, care pare complet părăsit, se aud pașii lui. Saltă accentuat de pe o treaptă pe alta ca o minge de gumă, de pe o creangă pe alta, regăsindu-și treptat buna dispoziție, care l-a așteptat răbdătoare. În spatele ușii de la clasa de pian a lui Kohut nu se mai aude nici un zgomot. Uneori, după terminarea orelor, mai cîntă puțin la pian, pentru că instrumentul ei de acasă este mult mai prost. Aflase asta. Pipăie clanța ca să apuce un obiect pe care îl atinge zilnic și profesoara lui, dar ușa rămîne rece și mută. Nu cedează nici un milimetru pentru că e încuiată. Sfirșitul orelor. Trebuie să fi ajuns pe la jumătatea drumului spre casă, unde o așteaptă mama ei sclerozată cu care picotește laolaltă în cuib; cele două doamne se înțeapă mai tot timpul

reciproc și se înfoaie neîntrerupt una la alta. Totuși, nu se pot despărți, nici măcar în concediu, unde în priveliștea proaspătă a verii din Steiermarkt se lovesc tot timpul una de cealaltă. Și asta de decenii bune încoace! E un climat morbid pentru o femeie sensibilă care, dacă o măsori pe toate părțile, nici nu este de fapt bătrână; atît de pozitiv se gîndește Klemmer la iubita sa, încît se hotărăște și el să plece, cît mai repede, la părinții lui, unde locuiește. A cerut să i se pregătească o cină specială, foarte consistentă, pe de o parte pentru a-și umple la loc bateriile consumate, pe de alta, pentru că vrea ca dis-de-diminează s-o pornească la sport. Indiferent unde, dar probabil că e vorba iar de Clubul caiaciștilor. Simte un impuls foarte acut să muncească pînă la totală epuizare și, în timpul ăsta, să respire aer pur, nepoluat, nu unul pe care l-au respirat deja mii de oameni înaintea lui. Un aer în care Klemmer să nu trebuiască să aspire nici gazele motoarelor și nici hrana proastă a omului obișnuit, fie că vrea sau nu. Își dorește să asimileze ceva produs de copacii din Alpi cu ajutorul clorofilei. O să plece în Steiermarkt, în zona cea mai întunecată și nelocuită. Acolo, în apropiere de o cazarmă veche, o să-și lase barca la apă, ca o pată stridentă portocalie, vizibilă de departe, un efect optic datorat vestei de înot, căștii și prelatei de gumă, va străbate apa între două păduri, încoace și încolo, și totuși păstrînd mereu direcția înainte, urmînd cursul rîului sălbatic. Trebuie evitate, pe cît se poate, pietrele și colții de stîncă. Fără răsturnări! Și, în condițiile astea, să mai menții și ritmul! Un camarad de caiac îl va urma îndeaproape, dar la asemenea riscuri cu siguranță că nu-l va ataca pe margine și nu va trece înaintea lui. Camaraderia în sport sfîrșește atunci cînd celălalt accelerează atît de mult, încît devine amenințător. Camaradul va accepta să-și măsoare propriile puteri cu cele mai slabe ale camaradului lui și să-și mărească astfel avantajul. În acest scop, Walter Klemmer își caută cu grijă un caiacist mai puțin experimentat. El face parte dintre cei cărora nu le place să piardă la jocuri sau la sport. De aceea îl și supără atît de tare

întîmplarea cu Kohut. Dacă pierde într-o dispută verbală, nu-i aruncă partenerului prosopul în față, ci o grămadă scirboasă de resturi înghițite și nemes-tecate, un dumatic gros de oscioare, șomoioage de păr nedigerate, pietricele și fire de iarbă, îl privește disprețuitor, repetă în cap tot ceea ce ar fi putut spune și, din păcate, a rămas nespus și părăsește runda cuprins de furie.

Acum, că se află pe stradă, își scoate din buzunarul de la spate al pantalonului dragostea pentru domnișoara Kohut. Și pentru că întîmplător este complet singur și nu are un adversar sportiv pe care să-l înfrîngă, se cațără pe această iubire pînă sus de tot, atingînd o culme, în același timp trupească și spirituală. La fel cum ar urca pe o scară nevăzută.

Săltînd ca pe arcuri, gonește pe Johannesgasse în sus, pînă la Kärntnerstrasse și, de-a lungul acesteia, pînă la Ring. Două tramvaie tîrîndu-se ca niște reptile uriașe unul pe lîngă altul, prin fața Operei, formează o barieră greu de trecut pentru Klemmer și de aceea, în ciuda temerității lui, trebuie să coboare pe scara rulantă în burta pasajului de sub intersecția de la Operă.

Chiar cu o clipă înainte, silueta Erikăi Kohut s-a desprins din fața unei porți. Îl vede pe tînăr alergînd prin dreptul ei și se aruncă pe urmele lui ca o leoaică. Nevăzut, neauzit și deci neîntîmplat este raidul ei după pradă. Nu avusese de unde să știe că el va rămîne atîta timp la WC, dar a așteptat. Va trebui să treacă azi pe aici, prin dreptul ei. Doar dacă ar lua-o în direcție opusă – unde n-are ce căuta – nu ar trece pe lîngă ea. Erika se află întotdeauna într-un loc unde așteaptă răbdătoare. Ea pîndește acolo unde nimeni n-ar putea s-o bănuiască. Taie marginile destrămate ale lucrurilor care explodează în apropierea ei imediată, detonează sau zac pur și simplu inerte și le ia acasă, unde le întoarce pe toate fețele, singură sau de comun acord cu mama ei, să vadă dacă nu cumva găsește în cusătură firimituri, resturi de murdărie sau părți de corpuri, desprinse din întreg, pentru a le putea face analiza – reziduurile de viață sau de